

מסורת הש"ס

(א) [במ"א: במלות; ב) צ"צ קבא; ג) א] ז"ל והכתיב; ד) לקמן פב; ה) מגילה ג. ע"ש, ו) שמכננין זו למילת, ז) דף ל:ג].

לעזי רש"י
 אורטייא"ש [אורטיא"ש]. סרפרים.
 אלר"ם. אלום.

מוסף רש"י
פלילות , רבי (דקמן 8:ב).

רבינו חננאל

מלשון חטא ישראל אע"פ שחטא ישראל קרי להו רחמנא. ביני חלפי מין הדס עד כדגרסינן בפרק לולב הגזול. וגם עברו את בריתו וגם לקחו מן החרם וגם גנבו וגם כחשו וגם שמו בכליהם ה' גם. מלמד שעבר על חמשה חומשי תורה. א"ל ריש גלותא לרב הונא עכן חטא בניו ובנותיו מה עשו שלקחן יהושע. א"ל וליטעמין כל ישראל מה חטאו. אלא לדרוחם. כלומר לייסורם כדכתיב וכל ישראל ישמעו וייראו. כתיב וישרפו אותם באש ויסקלו אותם באבנים ויציקום לפני ה' מלמד בעלי חיים בסקילה. כתיב ויציקום לפני ה' מלמד שחבטן עמד ואמר רבון כל העולמים על זה יפלו רובה של סנהדרין כו'. אמר רב תחנונינן ידבר רש זה משה רבינו ועשיר יענה עזות זה יהושע שאמר ולו הואלנו ונשב בעבר הירדן ואסיקנא האי דנפל יהושע קמי המלאך בלילה משום דאמר ליה אני שר צבא ה' עתה באתי. וגמירי דלא מפקי השדים שם שמים לבטלה שאילולי כך אסור לאדם לתת שלום לחבירו בליל' שמא שד הוא ונמצא

עכן מ"ט איענוש. ישראל עליה הלא מן הנסמרות היא: **חטא ישראל**. מדלא אמר חטא העם עדיין שם קדושתם עליהם: **חילופי אורטייא"ש: מושך בערלה**. משך את עור אמתו תמיד עד שנשמרצצה וכיסתה את ראש הגיד כדי שלא יראה מהול: **פשיטא**. הא ר' אילעא גופיה אמר דעצר על כל המורה: **לא פקרי**. לא הפקיר עצמו כל כך: צנערה המאורסה כתיב כי עשתה נבלה בישראל: **כוני האי**. רע לשמים ורע לצריות לזייש את משפחתה ולאוסרה על צעלה: **דיניה** **נענרה המאורסה**. נטטוו לסקלו: **לרדוסן**. שיראו את קלקולו ויזהרו בעלמן ולא יוסיפו למעול צמרים: **הראוי לשריפה**. כסף וזהב ובגדים: **הראוי לסקילה**. הוא שורו וצהמותיו. וקנס היה לרדות את האחרים: **אינטא דמילפא**. טלית של כמר נקי בן יומו ⁽¹⁾ שמכננין אותו למילת מלבישים לבוש שלא יתלכלך צמרו: **סרצנא דלריפא**. לבוע צנריך שקורין אלו"ס: **זה משה**. כשהיה צריך לבקש רחמים על ישראל היה מדבר בלשון רכה: **פליטות**. דין: **ולו הואלנו**. ולואי שהואלנו ליבש ולא לעצור את הירדן משמע שטוב היה לנו שלא לקיים מלוותך שאמרת לנו קום עזור את הירדן: **קוס נך**. משלך ומידך היתה זאת להם שאף בשצילך נענשו שלא קיימת את דברי: **ריחקסם ששים מיל**. הר גזרים והר עיבל רחוקים ששים מיל מן הירדן במסכת סוטה (דף לו.) ושם הקימו את האבנים: **כן עשה יהושע**. מקרא כתוב כן ולא יפה דרש שלא שילא שיהושע שניה: **אסה גרמס להם**. שלא היה לך לאסור עליהם צימ יריחו: **והיינו דקאמר להו צעי**. רק שללה וזהממה תצווו שלא תחרימם עוד: **היכי עניו**. דמשתחוה לאדם צלילה דכיון דלאמר לו הלנו אתה אם ללצריו (יהושע ה) מכלל דלילה הוא דאי ציממא וכי לא היה מכיר צין שרי ישראל לשרי אומות העולם: **שמא שד הוא**. ואין מוטיאין שם שמים על המזיץ ושלוש שם שמים הוא שנאמר (שופטים ו) ויקרא לו ה' שלום וכ"ש שאין משתחוה דדומה כמשתחוה לשעירים: **אמר**

לא נאמר אלא בשלשים וששה איש אלא זה יאיר בן מנשה ששקול כנגד רובה של סנהדרין אמר רב נחמן אמר רב מאי דכתיב ⁽¹⁰⁾תחנונים ידבר רש ועשיר יענה עזות תחנונים ידבר רש זה משה ועשיר יענה עזות זה יהושע מאי טעמא אילימא משום דכתיב ויציקום לפני ה' ואמר רב נחמן בא וחבטן לפני המקום אטו פנחס לא עביד הכי ⁽¹²⁾(דכתיב) ⁽¹¹⁾ויעמד פנחס ויפלל ותעצר המגפה ⁽¹⁷⁾ואמר ר' אלעזר ויתפלל לא נאמר אלא ויפלל מלמד שעשה פלילות עם קונו בא וחבטן לפני המקום אמר לפניו רבוננו של עולם על אלו יפלו עשרים וארבעה אלף מישראל דכתיב ⁽¹²⁾ויהיו המתים במגפה ארבעה ועשרים אלף ואלא מהכא ⁽¹³⁾למה העברת העביר את העם הזה את הירדן משה נמי מימר אמר ⁽¹⁴⁾למה הרעתה לעם הזה אלא מהכא ⁽¹³⁾ולו הואלנו ונשב בעבר הירדן ⁽¹⁵⁾ויאמר ה' אל יהושע קום לך דריש ר' שילא א"ל הקב"ה שלך קשה משלהם אני אמרתי ⁽¹⁶⁾והיה בעברכם את הירדן תקימו ואתם ריחקתם ס' מיל בתר דנפק אוקים רב אמורא עליה ודרש ⁽¹⁷⁾כאשר צוה ה' את משה עבדו כן צוה משה את יהושע וכן עשה יהושע לא הסיר דבר מכל אשר צוה ה' את משה א"ל אתה גרמת להם והיינו דקאמר ליה בעי ⁽¹⁸⁾ועשית לעי ולמלכה כאשר עשית ליריחו ולמלכה וגו' ⁽¹⁹⁾ויהי בהיות יהושע ביריחו וישא עיניו וירא וגו' ⁽²⁰⁾ויאמר לא כי אני שר צבא ה' עתה באתי [ויפול יהושע אל פניו ארצה וישתחו] היכי עביד הכי והאמר רבי יוחנן ⁽⁶⁾אסור לו לאדם שיתן שלום לחבירו בלילה חיישינן שמא שד הוא שאני התם דקאמר ליה אני שר צבא ה' עתה באתי וגו' ודילמא משקרי גמירי דלא מפקי שם שמים לבטלה א"ל

עכן מ"ט איענוש. ישראל עליה הלא מן הנסמרות היא: **חטא ישראל**. מדלא אמר חטא העם עדיין שם קדושתם עליהם: **חילופי אורטייא"ש: מושך בערלה**. משך את עור אמתו תמיד עד שנשמרצצה וכיסתה את ראש הגיד כדי שלא יראה מהול: **פשיטא**. הא ר'

עכן מאי טעמא איענוש משום דהוו ידעי ביה אשתו ובניו יחטא ישראל אמר רבי אבא בר זבדא אע"פ שחטא ישראל הוא אמר ר' אבא היינו דאמרי אינשי אסא דקאי ביני חילפי אסא שמיא ואסא קרו ליה וגם עברו את בריתי אשר צויתי אותם גם לקחו מן החרם גם גנבו גם כחשו גם שמו בכליהם אמר ר' אילעא משום ר' יהודה בר מספרתא מלמד שעבר עכן על חמשה חומשי תורה שנאמר חמשה גם ואמר רבי אילעא משום רבי יהודה בר מספרתא עכן מושך בערלתו היה כתיב הכא וגם עברו את בריתי וכתיב התם ⁽²⁾את בריתי הפר פשיטא מהו דתימא במצוה ⁽⁶⁾ גופיה לא פקר קמ"ל ⁽³⁾וכי עשה נבלה בישראל א"ר אבא בר זבדא מלמד שבעל עכן נערה המאורסה כתיב הכא וכי עשה נבלה וכתיב התם ⁽⁴⁾כי עשתה נבלה בישראל פשיטא מהו דתימא כולי האי לא פקר נפשיה קמ"ל רבינא אמר דיניה כנערה המאורסה דבסקילה אמר ליה ריש גלותא לרב הונא כתיב ⁽⁵⁾ויקה יהושע את עכן בן זרח ואת הכסף ואת האדרת ואת לשון ההוב ואת בניו ואת בנותיו ואת שורו ואת חמורו ואת צאנו ואת אהלו ואת כל אשר לו אם הוא צאנו בניו ובנותיו מה חטאו אמר ליה וליטעמין אם הוא חטא כל ישראל מה חטאו דכתיב ⁽⁶⁾וכל ישראל עמו אלא לרדותן ה"ג כדי לרדותן ⁽⁶⁾וישרפו אותם באש ויסקלו אותם באבנים בתרתי אמר רבינא הראוי לשריפה לשריפה הראוי לסקילה לסקילה ויורא בשלל אדרת שנער אחת טובה ומאתים שקלים כסף רב אמר איציטלא דמילתא ושמואל אמר סרבלא דצריפא ⁽⁸⁾ויציקום לפני ה' אמר רב נחמן בא וחבטם לפני המקום אמר לפניו רבש"ע על אלו תיהרג רובה של סנהדרין דכתיב ⁽⁹⁾ויכו מהם אנשי העי בשלשים וששה איש ⁽¹⁰⁾ותניא שלשים וששה ממש דברי ר' יהודה אמר לו ר' נחמיה וכי שלשים וששה היו והלא כנגד רובה של סנהדרין אמר רב מאי דכתיב ⁽¹⁰⁾תחנונים ידבר רש ועשיר יענה עזות תחנונים ידבר רש זה משה ועשיר יענה עזות זה יהושע מאי טעמא אילימא משום דכתיב ויציקום לפני ה' ואמר רב נחמן בא וחבטן לפני המקום אטו פנחס לא עביד הכי ⁽¹²⁾(דכתיב) ⁽¹¹⁾ויעמד פנחס ויפלל ותעצר המגפה ⁽¹⁷⁾ואמר ר' אלעזר ויתפלל לא נאמר אלא ויפלל מלמד שעשה פלילות עם קונו בא וחבטן לפני המקום אמר לפניו רבוננו של עולם על אלו יפלו עשרים וארבעה אלף מישראל דכתיב ⁽¹²⁾ויהיו המתים במגפה ארבעה ועשרים אלף ואלא מהכא ⁽¹³⁾למה העברת העביר את העם הזה את הירדן משה נמי מימר אמר ⁽¹⁴⁾למה הרעתה לעם הזה אלא מהכא ⁽¹³⁾ולו הואלנו ונשב בעבר הירדן ⁽¹⁵⁾ויאמר ה' אל יהושע קום לך דריש ר' שילא א"ל הקב"ה שלך קשה משלהם אני אמרתי ⁽¹⁶⁾והיה בעברכם את הירדן תקימו ואתם ריחקתם ס' מיל בתר דנפק אוקים רב אמורא עליה ודרש ⁽¹⁷⁾כאשר צוה ה' את משה עבדו כן צוה משה את יהושע וכן עשה יהושע לא הסיר דבר מכל אשר צוה ה' את משה א"כ מה ת"ל קום לך א"ל אתה גרמת להם והיינו דקאמר ליה בעי ⁽¹⁸⁾ועשית לעי ולמלכה כאשר עשית ליריחו ולמלכה וגו' ⁽¹⁹⁾ויהי בהיות יהושע ביריחו וישא עיניו וירא וגו' ⁽²⁰⁾ויאמר לא כי אני שר צבא ה' עתה באתי [ויפול יהושע אל פניו ארצה וישתחו] היכי עביד הכי והאמר רבי יוחנן ⁽⁶⁾אסור לו לאדם שיתן שלום לחבירו בלילה חיישינן שמא שד הוא שאני התם דקאמר ליה אני שר צבא ה' עתה באתי וגו' ודילמא משקרי גמירי דלא מפקי שם שמים לבטלה א"ל

נגמר הדין פרק ששי סנהדרין

מד.

תורה אור

1. חטא ישראל וגם עברו את בריתי אשר צויתי אותם וגם לקחו מן החרם וגם גנבו וגם כחשו וגם שמו בכליהם: יהושע ז יא 2. וערל וקר אשר לא ימול את בשר ערלתו ונברתה הנפש יהוה מעמיה את בריתי הפר: בראשית יז יד 3. והיה הנקלד בחרם ישורף באש אותו ואת כל אשר לו כי עבר את ברית יי וכי עשה נבלה בישראל: יהושע ז טו 4. והוציאו את הנער אל פתח בית אביה וסקלוה אנשי עירה באבנים ומתה כי עשתה נבלה בישראל לזנות בית אביה ובערה הרע מקרבה: דברים כב כא 5. וחקת יהושע את עכן בן זרח ואת הכסף ואת האדרת ואת לשון הנזקב ואת בניו ואת בנותיו ואת שורו ואת חמורו ואת צאנו ואת אהלו ואת כל אשר לו וכל ישראל עמו וחקלו אותם עמק עברו: יהושע ז כד 6. ויאמר יהושע מה עכרתם ועקרו יי ביום הזה וירגמו אותו כל ישראל אבן וישרפו אותם באש ויסקלו אותם באבנים: יהושע ז כה 7. וארא בשלל אדרת שנער אחת טובה ומאתים שקלים כסף ולשון זקב אחד חמשים שקלים משקלו ואחמדם ואקדם והקם טמונים בארץ בתוך האהלי והכסף תחתיה: יהושע ז כא 8. ויחקרו מתוך האהל ויבאום אל יהושע ואל כל בני ישראל ויצקם לפני יי: יהושע ז כג 9. ויכו מהם אנשי העי בשלשים וששה איש וירדפום לפני השער עד השקרים ויכום במורד ויפס לבב העם ויחד לקים: יהושע ז ה 10. תחנונים ודבר רש ועשיר יענה עזות: משלי יח כג 11. ויעמד פינחס ויפלל ותעצר המגפה: תהלים קו ל 12. ויהיו המתים במגפה ארבעה ועשרים אלף: במדבר כה ט 13. ויאמר יהושע אהה אדני אלהים למה העברת העביר את העם הזה את הירדן לתת אתנו ביד האמרי להאבידנו ולו הואלנו ונשב בעבר הירדן: יהושע ז ו 14. וחשב משה אל יי ויאמר אדני למה הרעתה לעם הזה למה זה שלחתני: שמות ה כב 15. ויאמר יי אל יהושע קם לך למה זה אתה נפל על פניך: יהושע ז י 16. והיה בעברכם את הירדן תקימו את האבנים האלה אשר אנכי מצוה אתכם היום בהר עיבל ושרת אותם בשיר: דברים כו ד 17. כאשר צוה יי את משה עבדו בן צוה משה את יהושע ובן עשה יהושע לא הסיר דבר מכל אשר צוה יי את משה: יהושע יא טו 18. ונעשית לעי ולמלכה

וּאִתָּם ריחקתם ששים מילין. דהר גזרים והר עיבל היו רחוקים ששים מיל מן הירדן כדאיפתא בפרק אלו נאמרין (סוטה דף לו.) ויש לתמוה והלא כדין עשה דהא כתיב והיה עצרכם את הירדן תקימו את האבנים האלה אשר אנכי מצוה אתכם היום וזה עיבל ומה היה יכול לעשות שלא מלאה הר גזרים והר עיבל עד שם וצפרק אלו נאמרין" פלגי תנאי דתניא אלא המה עצבר הירדן מעצר הירדן ואליך דברי ר' יהודה פירוש צרחוק מן הירדן היושב צעריה אלו הר גזרים והר עיבל שיושצין בהן כותים ר"א אומר הלא המה עצבר הירדן סמוך לירדן דאי מעצר הירדן ואליך והכתיב והיה עצרכם את הירדן וס"ל לר"א דהר גזרים והר עיבל שצסמוך לירדן דבר הכתוב ושנים היו וצירושלמי אמר מה מקיים רבי אליעזר הר גזרים והר עיבל ז' גבשושית עשו וקראו לאחת הר גזרים ולאחת הר עיבל על דעתיה דר' יהודה ששים מיל הלכו צלותו היום על דעתיה דר' אליעזר לא וזו ממקומן והששת ר' שילא דהכא סבר דקראי כר' אליעזר והיה לו ליהושע לעשות כן והוא הלך להר גזרים והר עיבל שצין הכותים ורב דלאמר הכא דיהושע שפיר עבד מני סבר כרבי יהודה או כר' אליעזר:

חיישינן שמא שד הוא. דוקא צשדות וזהרים מקום שאין בני אדם מלווין דשכימי שם שדים אפי' ציוס כדהיא' דפ' צתרא דיצמות (דף קכז. ושם) שעלה להר אצל צעיר אפילו צלילה לא חיישינן דאי לאו הכי היאך אדם נותן שלום לחצירו צלילה והיאך אשה מתגרשת צלילה והא דלא משני הכא דחזו לה צצואה דצצואה כדמשני (ביצמות שם) משום דלין צצואה ניכרת צלילה: הא

את העם הזה את הירדן משה נמי מימר אמר ⁽¹⁴⁾למה הרעתה לעם הזה אלא מהכא ⁽¹³⁾ולו הואלנו ונשב בעבר הירדן ⁽¹⁵⁾ויאמר ה' אל יהושע קום לך דריש ר' שילא א"ל הקב"ה שלך קשה משלהם אני אמרתי ⁽¹⁶⁾והיה בעברכם את הירדן תקימו ואתם ריחקתם ס' מיל בתר דנפק אוקים רב אמורא עליה ודרש ⁽¹⁷⁾כאשר צוה ה' את משה עבדו כן צוה משה את יהושע וכן עשה יהושע לא הסיר דבר מכל אשר צוה ה' את משה א"כ מה ת"ל קום לך א"ל אתה גרמת להם והיינו דקאמר ליה בעי ⁽¹⁸⁾ועשית לעי ולמלכה כאשר עשית ליריחו ולמלכה וגו' ⁽¹⁹⁾ויהי בהיות יהושע ביריחו וישא עיניו וירא וגו' ⁽²⁰⁾ויאמר לא כי אני שר צבא ה' עתה באתי [ויפול יהושע אל פניו ארצה וישתחו] היכי עביד הכי והאמר רבי יוחנן ⁽⁶⁾אסור לו לאדם שיתן שלום לחבירו בלילה חיישינן שמא שד הוא שאני התם דקאמר ליה אני שר צבא ה' עתה באתי וגו' ודילמא משקרי גמירי דלא מפקי שם שמים לבטלה א"ל

^[1] ונעשית לעי ולמלכה

^[2] ויהי בהיות יהושע ביריחו וישא עיניו וירא והנה איש עמד ונגדו וחרבו שלופה בידו ויך יהושע איליו ויאמר לו וקלנו אתה אם לצרינו: יהושע ה יג

^[3] ויאמר לא כי אני שר צבא יי עתה באתי ויפל יהושע אל פניו ארצה וישתחו ויאמר לו מה אדני מדבר אל עבדו: יהושע ה יד

^[4] חטא ישראל וגם עברו את בריתי אשר צויתי אותם וגם לקחו מן החרם וגם גנבו וגם כחשו וגם שמו בכליהם: יהושע ז יא
^[5] וערל וקר אשר לא ימול את בשר ערלתו ונברתה הנפש יהוה מעמיה את בריתי הפר: בראשית יז יד
^[6] והיה הנקלד בחרם ישורף באש אותו ואת כל אשר לו כי עבר את ברית יי וכי עשה נבלה בישראל: יהושע ז טו
^[7] והוציאו את הנער אל פתח בית אביה וסקלוה אנשי עירה באבנים ומתה כי עשתה נבלה בישראל לזנות בית אביה ובערה הרע מקרבה: דברים כב כא
^[8] וחקת יהושע את עכן בן זרח ואת הכסף ואת האדרת ואת לשון הנזקב ואת בניו ואת בנותיו ואת שורו ואת חמורו ואת צאנו ואת אהלו ואת כל אשר לו וכל ישראל עמו וחקלו אותם עמק עברו: יהושע ז כד
^[9] ויאמר יהושע מה עכרתם ועקרו יי ביום הזה וירגמו אותו כל ישראל אבן וישרפו אותם באש ויסקלו אותם באבנים: יהושע ז כה
^[10] וארא בשלל אדרת שנער אחת טובה ומאתים שקלים כסף ולשון זקב אחד חמשים שקלים משקלו ואחמדם ואקדם והקם טמונים בארץ בתוך האהלי והכסף תחתיה: יהושע ז כא
^[11] ויחקרו מתוך האהל ויבאום אל יהושע ואל כל בני ישראל ויצקם לפני יי: יהושע ז כג
^[12] ויכו מהם אנשי העי בשלשים וששה איש וירדפום לפני השער עד השקרים ויכום במורד ויפס לבב העם ויחד לקים: יהושע ז ה
^[13] תחנונים ודבר רש ועשיר יענה עזות: משלי יח כג
^[14] ויעמד פינחס ויפלל ותעצר המגפה: תהלים קו ל
^[15] ויהיו המתים במגפה ארבעה ועשרים אלף: במדבר כה ט
^[16] ויאמר יהושע אהה אדני אלהים למה העברת העביר את העם הזה את הירדן לתת אתנו ביד האמרי להאבידנו ולו הואלנו ונשב בעבר הירדן: יהושע ז ו
^[17] וחשב משה אל יי ויאמר אדני למה הרעתה לעם הזה למה זה שלחתני: שמות ה כב
^[18] ויאמר יי אל יהושע קם לך למה זה אתה נפל על פניך: יהושע ז י
^[19] והיה בעברכם את הירדן תקימו את האבנים האלה אשר אנכי מצוה אתכם היום בהר עיבל ושרת אותם בשיר: דברים כו ד
^[20] כאשר צוה יי את משה עבדו בן צוה משה את יהושע ובן עשה יהושע לא הסיר דבר מכל אשר צוה יי את משה: יהושע יא טו